Lisätietoja ja pedagogisia vinkkejä:

www.dialogikasvatus.fi
www.kulttuurinvuosikello.fi
www.juhlakalenteri.fi /
www.festkalender.fi
maksuton e-kirja "Kulttuuri-identiteetti ja kasvatus - kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena"

Kirjoittajat:

Tutkijatohtori Saija Benjamin, Helsingin yliopisto

Toiminnanjohtaja Marja Laine,
Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry

Asiantuntija Ilkka Tahvanainen,
Liisa Välilä, parisuhdetyön asiantuntija, Kirkkohallitus

Lapsi- ja perhetyön kappalainen Minna Tuominen,
Porvoon suomalainen seurakunta

Kouluttaja Tiina Haapsalo, Nuori Kirkko

Kuvitus ja ulkoasu: Karoliina Juhola

FOKUS ry

SUOMEN EV. LUT. KIRKKO

NUORI KIRKKO

KODIN ERI KATSOMUKSET

Tämä esite on koottu tueksi perheille, joissa vanhemmat edustavat eri katsomuksia.

Esitteessä kerrotaan millaisia seikkoja perheissä kannattaa nostaa esiin esimerkiksi ennen yhteisten lasten syntymää, jotta erilaisten katsomusten ja uskontojen yhteiselo todella tuntuisi rikkaudelta.

Parhaimmillaan kahden katsomuksen perhe toimii lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen voimavarana, ja lapsi kokee perhekulttuurinsa hyväksyttävänä ja arvokkaana.

Kodin kaksi katsomusta

Uskonnolla ja uskonnollisilla perinteillä ja arvoilla on eri ihmisille erilainen merkitys ja sen tärkeys saattaa muuttua elämäntilanteen mukaan. Uskontoon ja kulttuuriin liittyvät arvot ja tavat voivat tulla erityisen tärkeiksi silloin kun muutetaan pois oman suvun piiristä. Kiinnipitäminen uskontoon ja kulttuuriin liittyvistä arvoista ja tavoista saattaa tuntua aiempaa tärkeämmältä. Tutut perinteet ja rituaalit ja niiden ympärille muodostuva yhteisö vahvistavat omaa identiteettiä, tuovat turvaa, kuulumisentunnetta ja helpottavat koti-ikävää. Toisinaan katsomuksensa merkityksen huomaa vasta sitten, kun rakastuu ihmiseen, jolle aivan toisenlaiset traditiot ovat tärkeitä.

Uskonnon merkitys saattaa korostua myös perhettä perustaessa. On luonnollista, että kumpikin vanhemmista haluaa nähdä lastensa varttuvan itselleen tutun ja rakkaan viitekehyksen sisällä. Jos tämä on tärkeää molemmille vanhemmille, on jo ennen lasten saapumista käytävä keskustelua siitä, mikä uskossani on juuri minulle olennaista? Mitkä perinteet ovat minulle niin merkityksellisiä, että niiden siirtäminen lapsilleni tuntuu keskeiseltä?

Kulttuuriin ja katsomukseen liittyvät tavat ja normit menevät usein sekaisin. On hyvä miettiä, mitkä asiat perustuvat uskonnollisiin vakaumuksiin ja mitkä taas kumpuavat kulttuurisista normeista. Esimerkiksi syntymään liittyvistä rituaaleista kannattaa keskustella ja sopia yhdessä jo ennen lapsen syntymää (esim. kaste ja hiusten ajaminen). Lapsen kasvaessa myös pukeutumis- ja hygieniasäännöt, ruokailuun liittyvät asiat ja toiveet esimerkiksi paastoon suhteen tulevat ajankohtaisiksi. Kahden katsomuksen kodissa kompromisseja on tehtävä, joten vanhempien on hyvä pohtia etukäteen missä asioissa on valmis joustamaan ja mistä taas haluaa ehdottomasti pitää kiinni.

olemme iloisia ja kiitollisia. Jokainen saa myös kertoa toisilleen mistä on iloinen ja mistä on omassa kodissaan kiitollinen. Yhdessä voidaan sytyttää kotitalon keskelle kynttilätuikku palamaan – merkiksi siitä, että kotona olemme turvassa ja saamme antaa turvaa toinen toisillemme. *(www.parisuhteenpalikat.fi)*

Kulttuuri-identiteetin tukeminen varhaislapsuudessa

Jokaisen lapsen kulttuuri-identiteetti on omanlaisensa ja jokaisen lapsen kulttuuri-identiteetti tarvitsee tukea kehittyäkseen tasapainoiseksi. Se, että lapsi kasvaa kahden katsomuksen kodissa, ei tarkoita että lapsella olisi kaksi erillistä kulttuuri-identiteettiä. Lapsi ottaa omakseen molemman katsomukset ja rakentaa niiden rakennuspalikoista oman identiteettinsä. Aikuisella on vastuu antaa lapselle häntä kannustavia, uteliaisuuteen ohjaavia, positiivisia kokemuksia. Kulttuuri-identiteettiä tukemalla lapsen minäkuva jäsentyy ja saa positiivisen yleisvireen.

Kulttuuri-identiteetti muuttuu ja muokkautuu läpi elämän. Tavoitteena on, että lapsi oppisi ymmärtämään ja arvostamaan moninaisuutta sekä itsessään että ympäristössään ja toimimaan sen keskellä rakentavasti ja kunnioittavasti omien arvojensa mukaisesti. Lapsen maailmankuvan laajentaminen jo varhaisessa vaiheessa sisältämään eri kulttuureiden, kielten ja taustojen edustajia tasa-arvoisina toimijoina auttaa lasta myöhemmässä vaiheessa kokemaan erityisyydet arkisina ja luonnollisina – kaikkia joillain lailla koskettavina. Jos oman perheen ja lapsen muun ympäristön kuva hänen taustastaan on myönteinen, suhtautuu lapsi luultavasti maan taustaansa luottavaisesti.

Perheessä vanhemmat voivat kiinnittää huomion esimerkiksi siihen millaisia termejä käytetään eli puhutaanko esimerkiksi toisista, muista ja noista – vai meistä? Entä millaisia juhlia vietetään? Näkyykö juhlissa Suomen moninaisuus kuten esimerkiksi romanien ja saamelaisten kansallispäivä?
Meissä kaikissa on moninaisuutta!

Yhteisen kodin rakentaminen

Kokoonnutaan perheenä yhteiseen piiriin. Jokainen tervehtii vuorollaan omaa perhettään jollain kivalla liikkeellä! Kun joku tekee oman liikkeensä – toiset vastaavat hänelle toistamalla näkemänsä liikkeen. Istutaan tämän jälkeen piirissä lattialle tai tuoleille. Joku aikuisista pyytää kaikkia muita sulkemaan silmänsä.

Sen jälkeen hän nousee ja menee piirtämän jonkun käteen kuvion (talon). Se joka on saanut käteensä kuvion, voi avata silmänsä ja mennä jonkun toisen luo ja tehdä samoin. Kun kaikki ovat saaneet piirroksen käteensä, arvuutellaan yhdessä mitä käsiin oli piirretty.

Mietitään, mitkä kaikki talot ovat perheelle tärkeitä ja jaetaan yhdessä ajatuksia omasta kodista, jossa nyt olemme. Seuraavaksi tehdään piirin keskelle oma kotitalo. Talon voi tehdä palikoista, legoista, kepeistä tai taitella vaikka servetistä oma kotitalo.

Pohditaan yhdessä talon osia ja niiden ominaisuuksia.

- Talossa on perustus, joka kannattelee meitä, antaa tukevan pohjan. Miten voimme kannatella toinen toisiamme kotona?
- Talossa on seinät, jotka ovat suoria. Millä tavoin voimme olla kotona suoria toisillemme?
- Talossa on myös katto, joka antaa suojan. Miten me voimme antaa toisillemme suojan?
- Talossa on ikkunat ja ovia, jotka auttavat meitä näkemään ja kuulemaan elämän ääniä ympärillämme. Ketä ihmisiä ja ääniä meillä on ympärillämme?

Kaikki me tarvitsemme kodin ja voimme antaa toisillemme kodin. Koti on iso kiitoksen aihe. Mietitään millaisia asioita juuri meidän kodissa on, jotka tuovat iloa ja mistä saamme olla kiitollisia. Jokainen voi nyt hakea haluamiaan pieniä esineitä ja asettaa ne yhdessä rakennettuun kotitaloon omaan kotitaloon merkiksi asioista, joista

Riitely katsomuksiin liittyvistä asioista lasten kuullen heittää tumman varjon katsomuksen ylle ja vaikeuttaa lapsen identiteetin positiivista ja tasapainoista rakentumista. Mitä positiivisempi kuva lapselle vanhempiensa uskonnoista syntyy, sitä todennäköisemmin hän kasvaa niihin itsekin kiinni.

Kun kaksi aikuista erilaisista katsomustaustaista perustaa perheen, tiukat uskontoa ympäröivät raja-aidat on aukaistava ja perheen on rakennettava ympärilleen omat arvonsa, perinteensä ja norminsa. Perheen yhteiseen – vaikkakin moninaiseen – tapa- ja traditiokulttuuriin kasvaminen lisää lapsen turvallisuudentunnetta ja koko perheen hyvinvointia.

Molempien vanhempien uskonnon omaksuminen ja tapojen noudattaminen ei ole koskaan toiselta pois. Päinvastoin, mitä myönteisemmin lapsi on kiinnittynyt vanhempiensa kulttuuriin, katsomukseen ja näitä ympäröiviin yhteisöihin, sitä turvallisempi ja tuetumpi hänen elämänpolkunsa tulee olemaan. Samalla myös yhteydet lapsen molempiin isovanhempiin ja sukujen juuriin vahvistuvat.

Eri uskontojen peruspilareista ja ohjeista lapsen "hyvän" elämän suhteen löytyy paljon yhteistä. On tärkeää keskittyä näihin!

Vanhempien muistilista

- Pohtikaa mitkä uskontoon liittyvät seikat ovat itselle keskeisiä ja missä voi joustaa.
- Päättäkää merkityksellisten uskonnollisten traditioiden ja rituaalien jatkamisesta hyvissä ajoin ennen lasten syntymää.
- Luokaa juuri teidän perheellenne sopivat ikiomat arvot, tavat ja perinteet.
- Lapsi voi kasvaa tasapainoisesti pitäen molemmat katsomukset sydämessään.
- Kunnioittakaa toistenne maailmankatsomusta ja uskontoa – ne ovat samanarvoisia. Puolisosi on kasvanut sinulle sopivaksi kumppaniksi juuri näiden arvojen keskellä, ne ovat osa häntä. Lähtökohtaisesti toinen uskonto ei ole toista parempi, kyse on tulkinnoista. Se, että koti on Suomessa, ei automaattisesti tee toisesta uskonnosta perheelle sopivampaa.
- Toisen katsomukseen tutustuminen ja syvempi ymmärtäminen on osa parisuhteen jatkuvaa tutustumista ja toisen hyväksymistä sellaisena kuin hän on. Myös toisen katsomuksen suhteen on hyvä säilyttää utelias ja kyselevä mieli sen sijaan että lukitsisi ajatuksensa omien uskomustensa varaan. Samalla on tilaisuus päivittää omia näkemyksiään omasta perinteestä. Omakaan katsomus ei ole koskaan valmis vaan kehittyy jokaisella oman henkilökohtaisen kasvun myötä.
- Uskonnoissa on paljon yhteistä hyvää – keskittykää siihen!

SEKSUAALISUUS, LÄHEISYYS ja HELLYYS
Lapset ja aikuiset kaipaavat kosketusta ja läheisyyttä. Lapset tarvitsevat aikuisten suojaa kehittyäkseen turvassa. Siksi on tärkeää miettiä, millainen kosketus tuntuu itsestä hyvältä ja turvalliselta.

Millaisesta hellyydestä sinä pidät? Miltä sinusta tuntuu, kun sinua halataan?

SANAT
Vuorovaikutukseen tarvitsemme puhumisen ja kuuntelemisen taitoja. Myös arvot ja kulttuuriperinne siirtyvät sekä sanojen että elämän esimerkin kautta. Kertomukset, tarinat ja muistot ovat perheen elämänrikkautta. Emme ole ajatustenlukijoita, siksi on tärkeää kertoa ajatuksistaan, tunteistaan ja toiveistaan. On tärkeää vaalia perheen keskusteluhetkiä, jolloin puhumme ja kuuntelemme toisiamme. Kuka perheessänne on hyvä kuuntelija? Millaisista asioista haluaisit puhua tänään?

TEOT
Kiireetön yhdessäolo ja tekeminen saavat aikaan iloa ja läheisyyttä. Millaisista leikeistä tai kodin askareista pidät? Mitä on mukavaa tehdä yhdessä?

RAKKAUS
Perheessä voimme vahvistaa rakkauttamme sanoin ja teoin. Miten pidämme huolta toisistamme? Mikä tuottaa iloa koko perheelle?

NIMETÖN
Jäikö joku tärkeä kysymys kysymättä?

SITOUTUMINEN
Talon perustus rakennetaan vakaan ja turvallisen sitoutumisen varaan. Sitoutuminen luo pysyvyyttä ja yhteyttä. Perheenä saamme pitää huolta toisistamme ja kasvaa yhdessä. Pohdintakysymyksiä: Keitä perheeseemme kuuluu? Mikä yhdistää meitä? (koti, sukunimi...) Millaisia perinteitä kunnioitamme? Millaiset uskonnolliset arvot ja tavat vaikuttavat elämäämme?

TUNTEET
Perheen arki herättää monenlaisia tunteita. Tunteet eivät ole oikeita tai vääriä, kaikkia tunteita on lupa tuntea. Mistä tunnet tänään iloa? Mistä olet kiitollinen? Mikä huolestuttaa tai mitä pelkäät? Mikä sinua harmittaa tänään?

RIIDAT
Kaikissa perheissä on asioita, joista olemme eri mieltä. Jokainen perheenjäsen on ainutkertainen ja jokaisella on omia toiveitaan ja ajatuksiaan. On tärkeää, että riidankin keskellä kuuntelemme toisiamme ja tahdomme rakentaa sovintoa.

Muistelkaa lähiajalta tilannetta, jolloin riita ratkaistiin rakentavasti?
Mitä tunteita riita sinussa herättää?
Millaiselta tuntuu sovinto?

LUOTTAMUS ja ANTEEKSIANTO
Turvallisuus vahvistuu, kun luotamme toisiimme. On tärkeää pitää kiinni sovituista asioista. Jos emme toimi luottamuksen arvoisesti, voimme pyytää ja antaa anteeksi. Näin rakkaus ja läheisyys voi kasvaa.

Leikki - Katsomusten kohtaamisen areena

Leikki ponnistaa lapsen omasta elämismaailmasta, se on kertomus lapsen elämästä. Leikissä lapsi ratkoo toiveiden ja toden välisiä ristiriitoja. Luottamuksellinen vuorovaikutustilanne mahdollistaa emootioiden esiin tulemisen ja uuden äärellä olemista. Leikki voi tarjota osallistujilleen vahvaa olemassaolon tunnetta, sen syvyyttä, katsomuksellisen ulottuvuuden tunnistamistakin. Tavoitteena on edistää perheessä sellaista vuorovaikutusilmapiirin kehittymistä, joka tukisi lapsen osallisuus-, ajattelu- ja ilmaisutaitoja.

Leikki tarvitsee myös aikuisen herkistymistä tilanteelle ja hänen monipuolista osallisuuttaan. Kanssaleikkijänä aikuinen havainnoi ja avaa leikin ulottuvuuksia, jossa pelon ilmapiiri on hälvennyt ja kukin leikkijä kokee tilanteessa tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta. Leikissä lapsi oppii osoittamaan myönteistä mielenkiintoa toista ja ympäristöä kohtaan. Yhteisiä ja erilaisia näkökulmia käsitellään perheessä myönteisillä tavoilla. Yhteinen ja merkityksellinen leikki edistää lapsen katsomuksellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä ja dialogitaitoja, luoden uusia tapoja toimia yhdessä.

Kerro kotona leikistä

Mitä leikkejä leikin lapsena? Entä mikä satu tai tarina oli perheellemme tärkeä tai tuttu?

Minkä arvon haluaisin siirtää leikin ja sadun kautta seuraavalle sukupolvelle?

Joskus lasten syntymäpäivää juhlivat vain lapsen oman kulttuurin edustajat. Mitä jos kutsuisit syntymäpäiväjuhliin tai kylään vieraita eri kulttuureista, lapsia ja heidän sisaruksiaan, heidän vanhempiaan? Millainen leikki siitä kehittyisi?

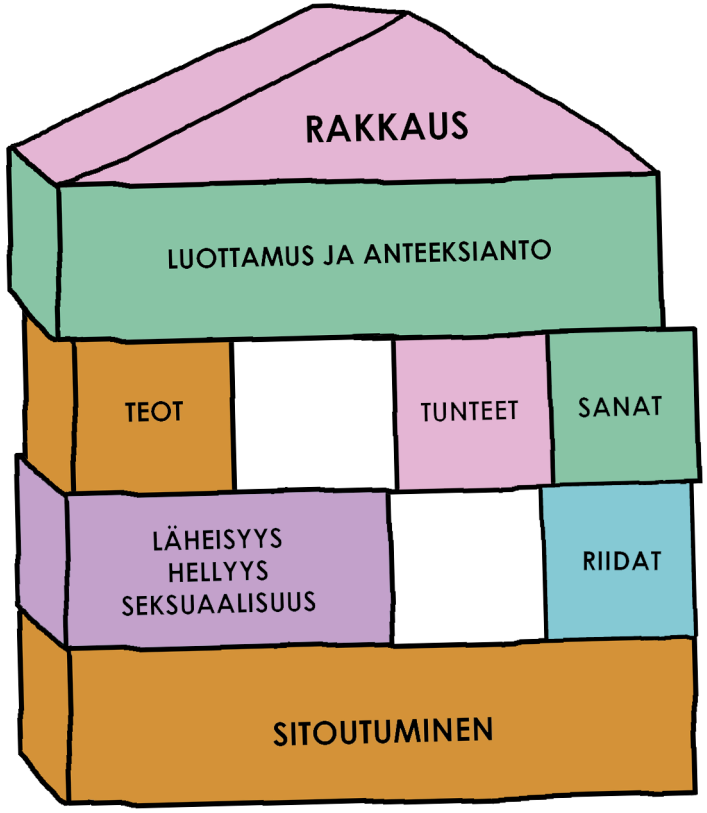

Perheemme talo

Jokainen perhe on ainutkertainen ja yhteinen elämä ja arki kasvattaa niin aikuisia kuin lapsiakin. On tärkeää pysähtyä pohtimaan perheen ihmissuhteita ja arvoja, joiden varaan rakennamme elämäämme. Kaipaamme rakkautta ja hyväksyntää, arvostusta ja yhteenkuuluvaisuutta. Tämä kaikki vahvistaa ja suojaa rakkautta perheessä.

Seuraavan harjoituksen voitte tehdä yhdessä lasten kanssa ja rakentaa taloa pala kerrallaan: